

Hyvä kasvaa

-vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä

Hyvä kasvaa

-vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä

Annukka Paasivirta

Miia Pitkänen

Juuli Hurskainen

Sisällys

Tiivistelmä	4
Johdanto	6
1. Tukistaminen ja luunapit yleisiä omassa lapsuudessa	7
2. Kovakouraista kiinni tarttumista, huomiotta jättämistä ja huutamista	12
3. Hellä kosketus, kiittäminen ja kannustava palaute laajasti käytössä	19
4. Tietoa ja tukea kasvatustilanteisiin	26
5. Yhteenveto ja johtopäätökset	29
6. Lähteet ja liitteet	32

Tiivistelmä

Osana Lastensuojelun Keskusliiton, Väestöliiton ja Ensi- ja turvakotien liiton Hyvä kasvaa -kampanjaa toteutettiin kannustavan kasvatuksen kysely. Sillä haettiin erityisesti vanhempien kokemuksia kuritusväkivallasta sekä ajatuksia siitä, miten ja milloin ne vaikuttavat omaan kasvatuskäytäntöihin. Lisäksi tarkasteltiin, millaisilla keinoilla kielteisistä kasvatukseen keinoista on päästy eroon ja millaisia positiivisia kasvatukseen keinoja vanhemmat ovat onnistuneesti ottaneet tilalle.

Aineisto

Kysely toteutettiin verkkokyselynä (Webropol) ja siihen tuli yhteensä 529 vastausta 28.1.–16.2.2019 välisellä ajalla. Kyselyä jaettiin Meidän Perhe -lehden kautta sekä kampanjaorganisaatioiden sosiaalisen median kanavissa. Vastaajista selkeä enemmistö oli äitejä (96 %) ja suurin osa perheistä oli yhden tai kahden lapsen perheitä (76 %). Vastaajilla oli yhteensä 1070 lasta ja heistä suurin osa oli alle kouluikäisiä ja alakouluikäisiä.

Johtopäätökset

Muutos väkivallattomaan kasvatukseen on hidasta. Kyselyyn vastanneista jopa 83 prosentilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia omasta lapsuudestaan. Kielteisiä kasvatuskokemuksia kokeneista yli puolet oli kokenut tukistamista (jopa 74 %) ja luunappia. Lähes puolet vastanneista kertoi itse käyttäneensä ainakin joskus kielteisiä kasvatukseen keinoja.

Kyselyn perusteella omilla kasvatuskokemuksilla näyttää olevan selkeä yhteys siihen, miten itse kasvattaa lapsia. Heistä, joilla ei ollut kielteisiä kasvatuskokemuksia, 27 prosenttia oli käyttänyt itse kielteisiä kasvatukseen keinoja. Heistä, joilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia, yli puolet (55 %) oli käyttänyt itse kielteisiä kasvatukseen keinoja.

Kannustavan kasvatukseen keinojen olivat hyvin laajasti käytössä vastaajilla. Myönteistä on myös se, että melko suuri osa vastaajista on pystynyt katkaisemaan ketjun. Niistä, joilla oli omassa lapsuudessaan kielteisiä kasvatuskokemuksia, 45 prosenttia ei ollut käyttänyt niitä itse.

Kyselyn vastaukset luovat toiveikkuutta siihen, että asioiden tiedostamisella sekä oikeanlaisella tuella pystytään katkaisemaan ylisukupolvinen kielteisten kasvatukseen keinojen kierre. Vanhemmat kuitenkin tarvitsevat kasvatustilanteisiin apua, tietoa ja tukea. Kaikista kyselyyn vastanneista jopa 60 prosenttia toivoi saavansa niitä nykyistä enemmän.

KANNUSTAVA KASVATUS

on kasvatusta, jolla pyritään tukemaan lapsen positiivista minäkuvaa ja hyvää itsetuntoa. Se on muun muassa neuvottelua ja perustelemista, johdonmukaisia ja selkeitä rajoja, hellää kosketusta, sylissä tai lähellä pitämistä, silittelyä, hyväksyvää ja rohkaisevaa katsetta ja puhetta, lapsen tarpeiden asettamista ensisijaiseksi, kannustavaa puheita ja palautetta, vahvuuksien tukemista, kiittämistä, tunteiden tunnistamista, sanoittamista ja hyväksymistä, lapsen mielen ymmärtämistä sekä ylipäätään myönteistä suhtautumista lapseen.

KIELTEISET KASVATUSKEINOT

Tässä raportissa termillä kuvataan eriasteista kuritusväkivallan käyttöä. Kuritusta on, kun aikuinen aiheuttaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa käyttäen lapselle kipua tai häpeää rangaistukseen tai säädelläkseen lapsen käyttäytymistä: esimerkiksi läimäytystä, tukistamista, luunapin antamista, tönimistä, piiskaamista, tahallista huomiotta jättämistä tai lapselle huutamista.

AVAINSANAT

Kannustava kasvatukseen keino, vanhemmuus, kuritusväkivalta

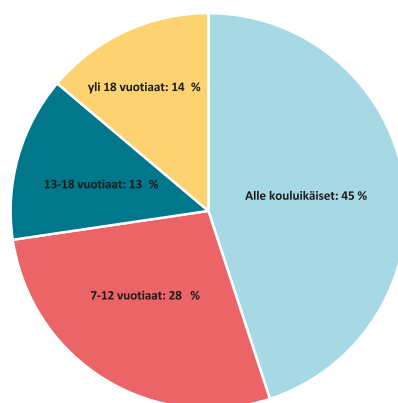
Johdanto

Lapsuus on merkityksellinen ajanjakso ja saamamme huolenpito määrittää monia asioita tulevaisuudestamme. Kasvamme ja kehitymme lähisuhteis-
samme ja niillä on iso merkitys hyvinvointimme näkökulmasta. E erityisen
vaurioittavaa on, jos kohtaamme väkivaltaa meistä huolta pitävien aikuisten
taholta. Lapsuudessa koetulla kaltoinkohtelulla on havaittu olevan yhteyttä
myöhempään käyttäytymiseen ja kurittaviin kasvatuskäytäntöihin.¹ Vastavoi-
mana väkivallan kierteelle ovat kannustavan kasvatuksen taidot, joiden avulla
vanhempi voi lisätä lapsen myönteistä kohtaamista ja turvallista läsnäoloa.²

Lastensuojelun Keskusliitto, Väestöliitto ja Ensi- ja turvakotien liitto ha-
lusivat Hyvä kasvaa -kampanjalla keväällä 2019 nostaa esille vanhempien
omia kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä ja omista lapsuuden
kasvatuskokemuksista sekä kannustaa vanhempia hakemaan tarvitessaan tu-
kea vanhemmuuden hankaliin tilanteisiin. Kampanjan tausta-aineistoksi laa-
dittiin kannustavan kasvatuksen kysely, jolla kartoitettiin vanhempien omia
kielteisiä kasvatuskokemuksia ja heidän käyttämiään erilaisia kasvatustapoja.
Kampanjakumppaniksi pyydettiin Meidän Perhe -lehti, joka levitti kyselyä
alkuvuonna sekä teki aineiston pohjalta laajan artikkelin toukokuussa 2019.

Kannustavan kasvatuksen kyselyllä haettiin erityisesti vanhempien aja-
tuksia siitä, miten kurittava kasvatusta on koettu, sekä miten ja missä tilanteis-
sa omat lapsuuden kokemukset vaikuttavat kasvatuskäytäntöihin. Kyselyssä
myös tarkasteltiin, millaisilla keinoilla kielteisistä kasvatuksesta on mah-
dollista päästä eroon ja millaisia positiivisia kasvatuksesta keinoja vanhemmat ovat
onnistuneesti ottaneet tilalle. Hyvä kasvaa -kampanja toukokuussa 2019 toi
esiin vanhempien vertaiskokemuksia sekä ohjasi tuen piiriin niitä vanhem-
pia, jotka kaipaavat tukea vanhemmuuteen ja kannustavaan kasvattamiseen.

Kysely toteutettiin verkkokyselynä (Webropol) ja siihen tuli yhteensä
529 vastausta 28.1.–16.2.2019 välisellä ajalla. Kyselyä jaettiin Meidän Perhe
-lehden kautta sekä kampanjaorganisaatioiden sosiaalisen median kanavis-
sa. Kyselyn analyysissä auttoivat Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat
Anne Risku, Ilona Keskinen, Elina Lukkari, Anna Roininen sekä Lastensuo-
jelun Keskusliiton tietoasiantuntija Lauri Lehmuskenttä.

Kuva 1. Vastaajista selkeä enemmistö oli äitejä (96 %) ja suurin osa perheistä oli yhden tai kahden lapsen perheitä (76 %). Vastaajilla oli yhteensä 1070 lasta ja heistä suurin osa oli alle kouluikäisiä ja alakouluikäisiä.

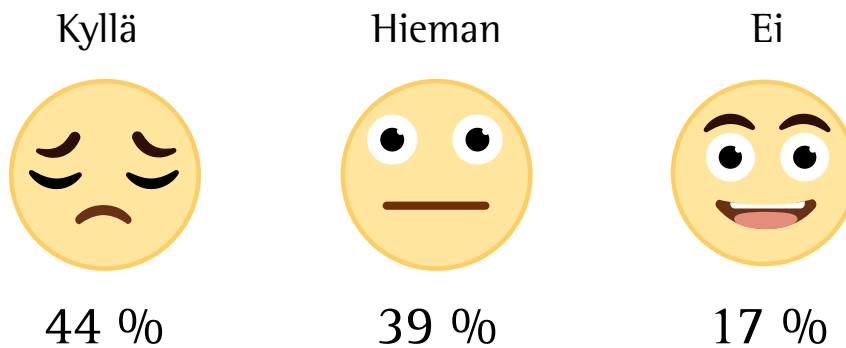
1 Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatustapa- ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017. Sethi ym. 2013. European report on preventing child maltreatment, WHO Europe report.

2 Mm. Keisala, S. (toim.) 2016. Väkivalta ja laiminlyönti kasvatuksessa – Tunnista, puutu & auta. Ensi- ja turvakotien liitto.

1.

Tukistaminen ja
luunapit yleisiä omassa
lapsuudessa

Lapseen kohdistuva kurittaminen kiellettiin lailla vuonna 1984, mutta asenteet ja kasvatuskäytännöt ovat tulleet perässä. Ennen kuritusväkivallan kriminalisointia fyysistä kurittamista piti hyväksyttävänä noin puolet suomalaisista. Kurituksen hyväksyvien osuus alkoi selvästi vähentyä 2000-luvulla³. Muutoksen hitaus tulee esille myös tässä kyselyssä. Kyselyyn vastanneista jopa 83 prosentilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia omasta lapsuudestaan (44 % kyllä, 39 % hieman, ks. kuvio). Luku on erittäin iso verrattuna esimerkiksi vuonna 2017 tehtyyn selvitykseen kasvatusasenteista ja kuritusväkivallan käytöstä, jolloin 57 % vastanneista kertoi itse kokeneensa kuritusta lapsuudessa⁴. Tässä kyselyssä, joka toteutettiin vapaana verkkokyselynä, on saattanut kyselyyn vastaajiksi valikoitua enemmän heitä, joilla on kielteisiä kokemuksia. Joka tapauksessa heitä on vastaajista valtaosa.

Kuva 2. Onko sinulla kielteisiä kasvatuskokemuksia⁵ lapsuudestasi?

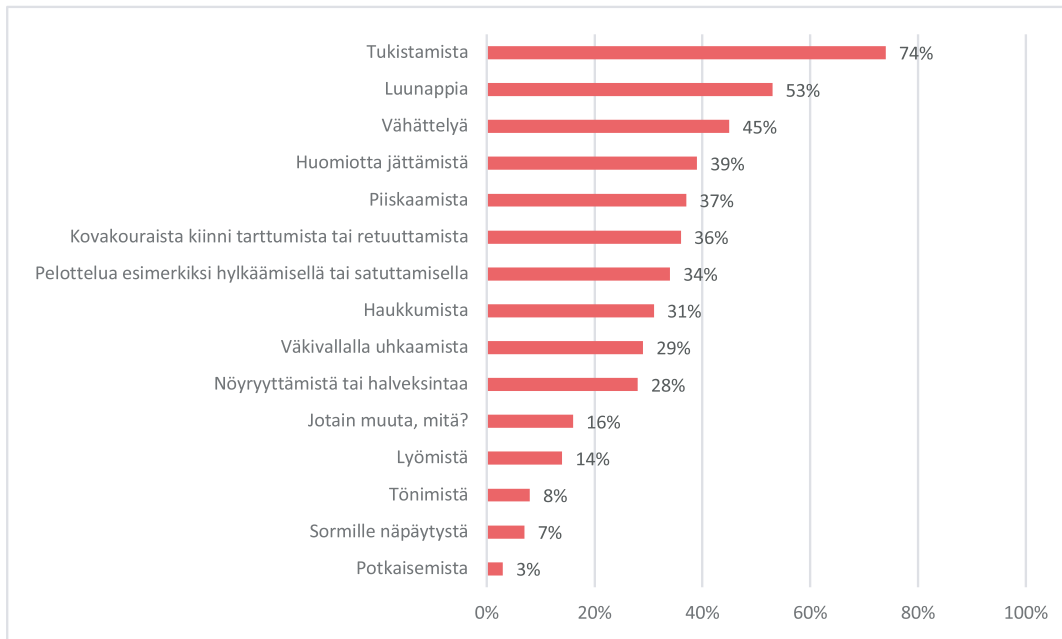
Kielteisiä kasvatuskokemuksia kokeneista yli puolet oli kokenut tukistamista (jopa 74 %) ja luunappia. Yli kolmasosalla oli kokemuksia vähättelystä, huomiotta jättämisestä, piiskaamisesta, kovakouraisesta kiinni tarttumisesta tai retuuttamisesta ja pelottelusta.

3 Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017. <https://www.lskl.fi/verkkokauppa/piiskasta-jaahypenkkiin/>

4 Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017. <https://www.lskl.fi/verkkokauppa/piiskasta-jaahypenkkiin/>

5 Kyselyssä vastaajille määriteltiin kielteiset kasvatuskokemukset seuraavasti: Kuritusväkivaltaa on, kun aikuinen aiheuttaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa käyttäen lapselle kipua tai häpeää rangaistakseen tai säädelläkseen lapsen käyttäytymistä. Se voi olla esimerkiksi lapsen läimäytystä, tukistamista, luunapin antamista, tönimistä, piiskaamista, tahallista huomiotta jättämistä tai lapselle huutamista. Tässä kyselyssä käytämme termiä kielteiset kasvatuskeinot kuvaamaan eriasteista kuritusväkivallan käyttöä

Taulukko 1. Millaisia kuritusväkivallan/kielteisten kasvatustapojen kokemuksia sinulla on lapsuudestasi? Vastausvaihtoehdoista on voinut valita useampia.

Vastauksia on yhteensä 1976 kpl, vastaajia 436.

Avoimissa vastauksissa eniten mainintoja keräsi pelottelu, joka oli useimmiten huutamista, mutta myös tavaroiden rikkomista ja syyllistämistä. Jälkikäteen voidaan todeta, että huutaminen olisi ollut hyvä olla yksi kysymysvaihtoehto, koska se mainittiin hyvin usein.

"Syyllistämistä, jos en suoriutunut asioista odotetusti. Huutamista ja vanhemman raivokohtauksia."

"Empatian puutetta lapsen [minun] tunnetason tarpeitani kohtaan."

Vakavampia fyysisen väkivallan kokemuksia oli selvästi vähemmän (lyömistä, tönimistä, potkaisemista), mutta nämä nousivat jonkun verran esille avoimissa vastauksissa. Myös seksuaalisesta väkivallasta oli yksittäisiä kokemuksia.

"Kuristamista."

"Kerran isä lyönyt vyöllä selkään."

"Suun väkipakoin pesemistä saippualla."

"Uhkailua lemmikin tappamisesta ja koiranpentuni myrkyttäminen isän toimesta."

"Hyväksikäyttö."

Väkivaltakokemukset vaikuttavat lapsen kasvuun

Väkivaltakokemuksilla on todettu olevan lapsen sekä välittömiä että välillisiä vaikutuksia. Väkivaltaa kokeneen lapsen tasapainoinen kehitys voi vaikeutua ja hän saattaa altistua psykosomaattisille ja psyykkisille sairauksille. Alttius käytösongelmiin, sopeutumattomuuteen ja aggressiivisuuteen kasvaa. Keskittymis- ja oppimisvaikeudet ovat tavallisia väkivallasta kärsivän lapsen oireita. Ongelmat saattavat ilmaantua vasta vuosien kuluttua tapahtuneesta ja väkivaltaa kokenut saattaa alkaa käyttäytyä myös itse väkivaltaisesti.⁶ Hyvä kasvaa -kyselyssä vastaajat kuvasivat monipuolisesti, miltä kasvatuksessa käytetty väkivalta oli heistä tuntunut. Väki- valta koettiin suurimmaksi osaksi ahdistavana, pelottavana ja traumaattisena. Sen ajateltiin olevan väärin ja siitä ei seurannut mitään hyvää.

Kuva 3: Miltä tämä tuntui sinusta lapsena?

Osa ei ollut lapsena ymmärtänyt syytä väkivallan käyttöön lainkaan. Osa vastaajista kertoi ymmärtävänsä tehneensä väärin, mutta piti silti väkivaltaisista rangaistuksista kohtuuttomina. Moni koki kasvatuksessa käytetyllä väkivallalla olleen merkitystä kasvuunsa, kehitykseensä, tunne-elämäänsä ja itsetuntoonsa.

"Pahalta, ahdistavalta, alentavalta ja petti luottamuksen omaan vanhempaan ja tämän rakkauteen."

"Tuntui pelottavalta, oudolta. En usein tiennynt, miksi huudetaan ja mitä tein väärin ja mitä minulta odotetaan."

"Ikävältä. Niinkuin minulla ei olisi arvoa ollenkaan. Tärkeintä oli olla huomaamaton hyvässä ja pahassa."

"Tiesin jo hyvin nuorena, että vanhempani kohtelivat minua väärin, mutta ajattelin, että kaikki on minun syytäni."

6 MLL. Väkivalta perheessä. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/> viitattu 18.4.2019.

Selvästi pienempi osa vastaajista⁷ kertoi, ettei heidän perheessään ollut käytetty kuritusväkivaltaa. Tätä saatettiin pitää jopa poikkeuksellisena. Pieni osa, joka oli kokenut väkivaltaa, piti rangaistuksia normaaleina ja ansaittuina sekä ymmärsi syy-seuraussuhteen. He eivät olleet kokeneet niitä niin traumatisoivina tai niiden ajateltiin olevan opetuksellinen metodi.

"Vanhempani eivät koskaan edes tukistaneet minua. 80-luvulla tämä koskemattomuus tuntui olevan harvinaista. Oli turvallinen tunne aina heidän kanssaan."

"Ei varmaan erityisen pahalta, kun ei traumoja ole jäänyt. Harvoin näitä keinoja kuitenkaan oli käytössä, ja sen tiesi, että omalla käytöksellä "ansaittua"."

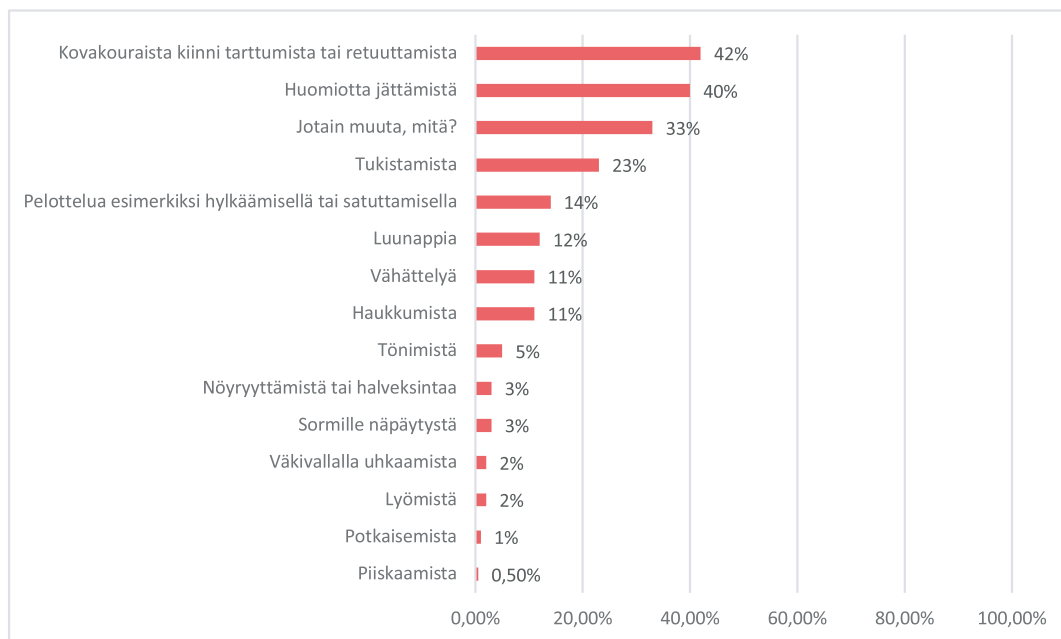
7 Kysymykseen: Miltä tämä tuntui sinusta lapsena? annettiin yhteensä 405 vastausta, joista 344 kertoi vastauksissa kokeneensa kuritusväkivaltaa tai henkistä väkivaltaa kuten pelottelua, nöyryyttämistä tai haukkumista ja kertoi tämän vaikuttaneen kielteisesti. 61 ei ollut kokenut kuritusväkivaltaa tai koki, ettei tällä ollut kielteisiä vaikutuksia.

2.

Kovakouraista
kiinni tarttumista,
huomiotta jättämistä ja
huutamista

Puolet kyselyn vastaajista ei ollut käyttänyt kielteisiä, kurittavia kasvatukseen omien lastensa kanssa. Puolet vastaajista kertoi käyttäneensä kielteisiä kasvatukseen joskus, ja vain hyvin harva (1%) sanoi käyttävänsä niitä usein.

Useimmin mainittiin kovakourainen kiinni tarttuminen, huomiotta jättäminen ja huutaminen (avoimissa vastauksissa suurin osa vastauksista koski huutamista). Myös tukistamista kertoi käyttäneensä 23 prosenttia vastanneista. Tulokset ovat hyvin saman suuntaisia vuonna 2017 tehdyn asenneselvityksen kanssa, mikä tukee sitä, että kurituskäytännöt ovat muuttuneet aiemmasta. Esimerkiksi vanhemmista yli kolmasosa oli itse kokenut piiskaamista ja nyt heistä vain muutama kertoi itse antaneensa piiskaa. Kuitenkin tukistamisen osuus on fyysisen väkivallan muodoista edelleen melko suuri, 23 prosenttia.

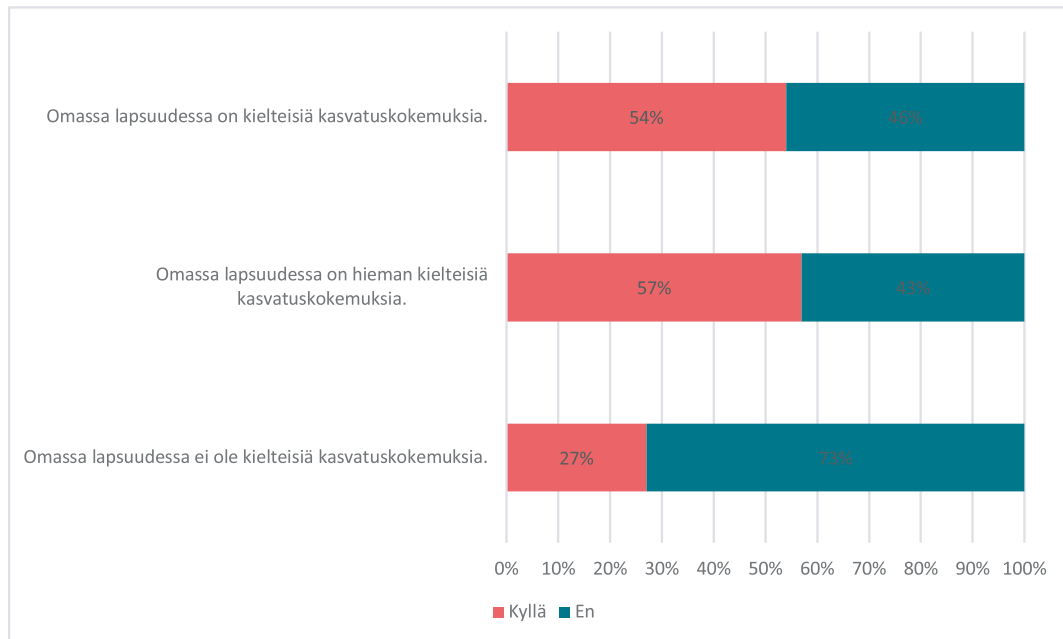
Taulukko 2. Millaisia kielteisiä kasvatustapoja olet käyttänyt? Luvut ovat prosentteja, vastaajia oli 266.

Emotionaalinen kaltoinkohtelu, kuten ylläolevassa kuviossa olevat huomiotta jättäminen, huutaminen, pelottelu, vähättely, haukkuminen ja nöyryyttäminen, on tutkimustiedonkin valossa yhtä haitallista lapselle kuin fyysinenkin väkivalta. Aiemmassa Lastensuojelun Keskusliiton selvityksessä⁸ vastaajat olivat myös itse pitäneet lapsen kohdistuvaa henkistä väkivaltaa hyvin haitallisena lapsen kasvulle ja kehitykselle. Ja silti esimerkiksi väkivallalla uhkaamisen käyttö henkisen kuritusväkivallan muotona oli hieman lisääntynyt lasten kasvatuksessa 2010-luvulla.

Omilla kielteisillä kasvatuskokemuksilla näyttää kyselyn perusteella olevan selkeä yhteys siihen, miten vanhempi itse käyttää kielteisiä kasvatustapoja. Niistä vanhemmista, joilla ei ollut omassa lapsuudessaan kielteisiä kasvatuskokemuksia, 27 prosenttia oli käyttänyt itse kielteisiä kasvatustapoja. Niistä, joilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia, puolestaan jopa 55 prosenttia oli

8 Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähyenkkiin – suomalaisten kasvatustapojen ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017.

käyttänyt niitä itsekkin (ks. tarkemmin kuva 2, jossa eroteltuna myös kyllä ja hieman -vastaukset). Tämä on huomattava ero. Käytettyjen keinojen välillä ei ole juuri eroa eri ryhmien välillä. Vain yksittäiset vastaajat kertovat käyttävänsä kielteisiä kasvatukseen useita. Tulos kuitenkin tukee sitä, että omat väkivaltakokemukset selkeästi lisäävät todennäköisyyttä sille, että käyttää myös itse väkivaltaa kasvatuksessa⁹.

Taulukko 3. Kielteisten kasvatukseen käytettyjen keinojen käyttö omien lasten kasvatuksessa. Kyllä-vastauksissa on yhdistettynä joskus ja usein. Vastauksista suurin osa on joskus, vain muutama yksittäinen vastaaja kertoi käyttävänsä kielteisiä kasvatukseen useita.

Omien väkivaltakokemusten vaikutus kasvatustapoihin olisi tärkeää tunnistaa palvelujärjestelmässä. Esimerkiksi neuvolassa tarjoutuisi hyvä mahdollisuus käydä asiasta keskustelua ja tarjota jo ennen lapsen syntymää tietoa kannustavista kasvatustavoista ja niiden merkityksestä lapselle. Väkivallan on todettu periytyvän ylisukupolvisesti ja sen katkaisemisessa on merkityksellistä, että väkivallan käyttämiselle altistavat tekijät tunnistetaan ja niihin vaikutetaan ennaltaehkäisevästi esimerkiksi tarjoamalla tietoa siitä, miten kasvatuksessa käytetty väkivalta vaikuttaa lapsen ja vanhemman suhteeseen sekä lapsen kehitykseen.

9 Vrt. mm. Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatustavot ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkopäiväkirja 2/2017. <https://www.iskl.fi/verkkokauppa/piiskasta-jaahypenkkiin/>
Sethi ym. 2013. European report on preventing child maltreatment, WHO Europe report.

"Kun lapset eivät toistuvista pyynnöistä huolimatta tee niinkuin pyydetään. Erityisesti suututtaa, kun he innostuvat aikuisen suuttumisesta."

"Silloin kun lapsi tekee jotain kiellettyä, vaikka olisi sanottu monta kertaa "ei saa", tällöin yritän olla korottamatta ääntä ja viedä lapsen huomion muualle."

Haasteita kannustavien kasvatukseen käyttöön tuovat myös lapsen iän mukanaan tuomat tilanteet ja lapsen käyttäytyminen. Vanhemmat saattavat menettää tällaisissa tilanteissa malttinsa, mikä yleensä kaduttaa ja harmittaa jälkikäteen.

"Taustalla paljon stressiä ja sitten lapset kiukuttelevat ja ärsyttävät tahallaan tekemällä jotain, mistä tietävät minun hermostuvan."

"Kun lapsi huutaa, kiroilee, haistattelee ja käy päälle, on hankala itseäänkään aina hallita. Harmittaaahan se, kun ei saa toista hallintaan huutamatta ja käymättä itsekään käsiksi ja ennenpitkää kaikkia itkettä koko tilanne."

"Uhmaikäisen lapsen kiukkukohtauksen aikana olen tukistanut kerran. Kadutti heti tilanteen jälkeen. En muista, pyysinkö lapselta anteeksi."

Arjessa erilaiset siirtymätilanteet ovat usein haastavia. Näitä voivat olla esimerkiksi ulos tai sisälle siirtyminen, päiväkotiin lähteminen tai nukkumaan meneminen.

"Aamukiire, lapsi ei pue tai anna pukea, kiukuttelee, kiire lisääntyy, minussa herää turhautuminen ja riittämättömyys, menetän kärsivällisyyteni ja huudan lapselle tai uhkaan jättää kotiin."

"Iltaisin kun olisi aika siirtyä nukkumaan, lapsi koittaa laittaa kaikella vastaan. Olen käyttänyt jo valttikortit houkutuksella ja yhdessä sopimisella. Jos ei mikään muu auta, kannan lapsen itse pesulle."

Vaikeita ovat tilanteet, joissa vanhemmalla on kiire. Vastajaat kokivat hermostuvansa herkemmin, jos vanhemmalla on kiire töihin tai lähteminen on myöhästynyt. Lapsi ei ymmärrä ajan kuluu kuten aikuinen, joten ristiriita on valmis.

"Kun on kiire ja joudun toistamaan lapselle toimintaohjeet monta kertaa. Suutun nollasta sataan välittömästi. Jos paikalla on toinen aikuinen, on helpompi säilyttää maltti."

Osalla vastaajista haasteita kannustavia kasvatustapojen käyttöön tuovat lapsen fyysinen tai verbaalinen aggressiivisuus, kuten lyöminen, potkiminen, pureminen, kiroileminen tai haistattelu.

"Lapsen aggressiivisuus on ollut minulle hyvin vaikeaa. Lyöminen, sylkeminen ja potkiminen, joka ei loppunut tilanteesta poistumalla, sai minut hyvin ahdistuneeksi ja vihaiseksi. Toimin hyvin vaihtelevasti riippuen omista voimavaroista."

Lisäksi kyselyyn vastanneet mainitsivat haastaviksi tilanteet, joissa vanhemmat kokevat neuvottomuutta ja riittämättömyyttä. Tilanteet voivat olla sellaisia, joissa vanhemman omat keinot ovat loppuneet kesken tai vanhempi on yrityksistään huolimatta menettänyt malttinsa.

"Koen helposti häpeää jos omat lapset ns. käyttäytyvät huonosti julkisesti ja automaattinen reaktio olisi siirtää häpeä heille. Tai syyllistää siitä, että he saattavat minut häpeämään."

"Oma riittämättömyys on suurin syy, pitäisi pystyä olemaan monessa paikassa ja tilanteessa samaan aikaan ja sitten menee hermot."

Yhtenä tilanteena, jolloin on vaikea käyttää kannustavia kasvatustapojen keinoja, mainittiin tilanteet, joissa lapsi hakee huomiota.

"Kun on pitkiä aikoja lapsen kanssa keskenään, eikä saa taukoa tahtoikäiseltä, temperamenttiselta lapselta. Lapsi jatkuvasti iholla kiinni tai sitten hakee huomiota tekemällä jotain mikä on kielletty."

Osa vanhemmista myös tunnistaa vastauksissaan omien lapsuuden kokemusten merkityksen omalle käytökselle. Moni on myös määrätietoisesti päättänyt kasvattaa lapsensa toisella tavoin, kuin itseä on lapsuudessa kasvatettu.

"Voimakkaan stressin alla huomaan, että selkärangasta puskee oma lapsuuden malli. Mutta olen toistaiseksi onnistunut katkaisemaan tämän negatiivisen perinnön."

"Kun lapset kiljuvat ja huutavat. Joskus olen aloittanut itse huutamisen takaisin, mutta muistan silloin oman lapsuuteni ja poistan itseni tilanteesta, kunnes rauhoitun (2-5 minuuttia)."

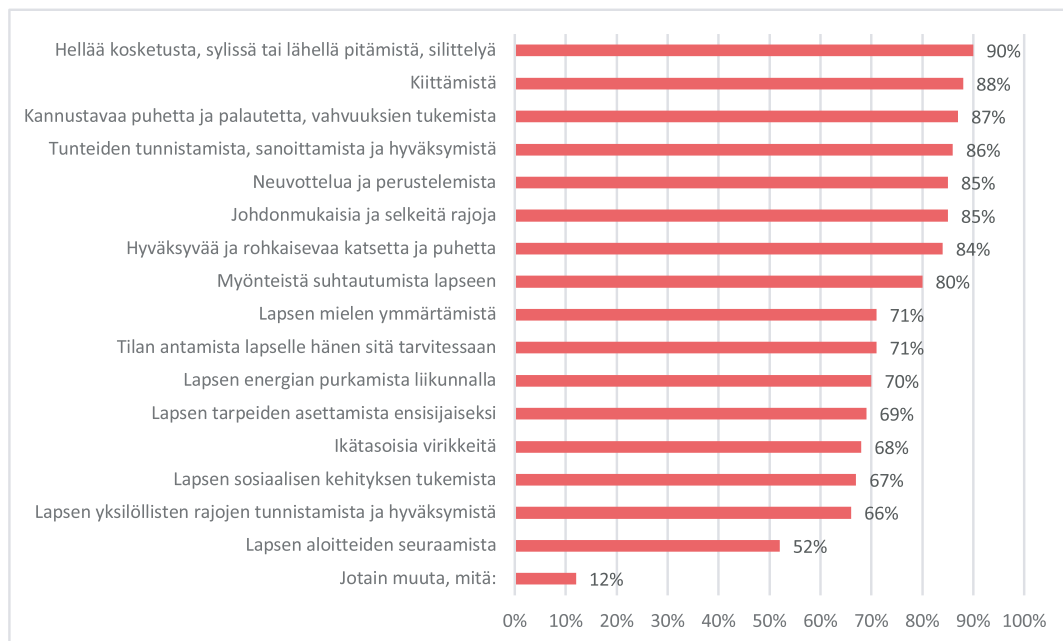
Parisuhteeseen liittyvät ongelmat voivat myös purkaantua lapseen. Taustalla voi olla kuluttava parisuhde tai ero, tai turhautuminen puolison jatkuvaan poissa olemiseen. Lisähaastetta tuo esimerkiksi lapsen ADHD.

Lapsiperheen arki on monella tavalla tiivistä ja kyselyssä tuli esille, miten monet arkiset tilanteet haastavat pysymistä kannustavissa kasvatustavoissa. Kyselyssä tuli kuitenkin ilahduttavasti esille se, miten tietoisia vanhemmat ovat tilanteista ja kohdista, joissa asennetaso tulee haastetuksi. Haastekohdat tunnistamalla ja tiedostamalla on parempi mahdollisuus pysyä arjen haastavissakin kohdissa kannustavan kasvatuksen käytännöissä.

3.

Hellä kosketus,
kiittäminen ja
kannustava palaute
ovat laajasti käytössä

Kyselyssä haluttiin selvittää, minkälaisia kannustavia kasvatustoimia vastaajat olivat käyttäneet. Kaikki vastaajat nimesivät yllättävänkin useita kannustavia kasvatustoimia. Vastaajat olivat käyttäneet keskimäärin 12 erilaista keinoa¹⁰. Eniten oli käytetty hellää kosketusta (kuten sylissä tai lähellä pitämistä ja silittelyä), kiittämistä, kannustavaa puhetta ja palautetta sekä vahvuuksien tukemista. Yleisesti käytettiin myös tunteiden tunnistamista, sanoittamista ja hyväksyntää, neuvottelua ja perustelemista, johdonmukaisia ja selkeitä rajoja sekä myönteistä suhtautumista lapseen.

Taulukko 4. Millaisia kannustavia kasvatustoimia olet löytänyt?

Kannustavissa kasvatustoimissa pitäytyminen ei ole aina helppoa, mutta tämän kyselyn perusteella vanhemmilla näyttää olevan ymmärrystä kielteisten kasvatustoimien haitallisuudesta ja halua kasvattaa kannustamalla. Kyselyn perusteella tuli myönteisenä asiana näkyväksi, että kannustavat kasvatustavat olivat vastaajilla käytössä monipuolisesti.

10 Kysymykseen millaisia kannustavia kasvatustoimia olet löytänyt? vastasi yhteensä 527 ja vastauksia oli yhteensä 6485 kpl.

Kannustava kasvatusta on mahdollista

Vastaajista suurin osa oli kokenut, että myönteisten kasvatustekniikoiden käytöllä oli ollut positiivinen vaikutus lapseen tai että myönteisten kasvatustekniikoiden käyttäminen oli muuttanut lapsen käytöstä positiivisemmaksi.

"Kyllä lapsissa huomaa, että heillä on parempi olla ja he kertovat asioistaan avoimemmin."

"Kaikilla on parempi mieli. Lapsi ja aikuiset voivat paremmin, kun ei tapella ja huudeta."

"Lapselleni on todella hyvät tunne- ja sosiaaliset taidot sekä myönteinen minäkuva. Hän tuntee olevansa rakastettu ja arvokas."

Kielteisten kasvatustekniikoiden välttämiseksi ja korvaamisessa kannustavalla kasvatuksella oli tärkeintä vastaajien mielestä oma rauhallisuus, ymmärrys lasta kohtaan ja tilanteiden ennakoiminen. Merkityksellisinä asioina mainittiin myös omien tunteiden ja toimintatapojen tunnistaminen, omasta hyvinvoinnista huolehtiminen, positiivisen puheen ja hellyyden lisääminen, sekä toisen aikuisen tuen saaminen ja myötätunto itseään kohtaan.

"Oikeastaan tätä samaa käytän koko ajan. Ennakointia, ohjausta, priorisointia, huumoria, armollisuutta itseäni ja ympäristöäni kohtaan sekä kiitollisuutta siitä mitä minulla on. Silloin myös haastavat tilanteet sujuvat, kun itse pysyn rauhallisena. Ja koko ajan onnistun tässä paremmin."

Moni vastaajista koki tärkeimpänä asiana oman rauhallisuuden ja kyvyn rauhoittua haastavissa tilanteissa. Tämä nähtiin merkittävämpänä kuin se, millainen tilanne on kyseessä.

"Ollessani itse rauhallinen eikä ole ollut stressiä tai väsymystä."

"Lapsi on helpompi saada rauhoittumaan kun pysyy itse rauhallisena."

"Ei niinkään tilanne, vaan oma henkinen vireystila on vaikuttanut oleellisimmin. Kun on rauhallinen, rentoutunut, hyvin nukkunut jne., on huomattavasti helpompi vastata lapsen tarpeisiin rakentavasti ja on energiaa kokeilla useitakin myönteisiä keinoja itse hermostumatta."

Omaa rauhallisuutta sai pidettyä yllä esimerkiksi ottamalla hetkeksi tilaa omalle rauhoittumiselle. Moni käytti keinona muun muassa klassista lasken ensin kymmeneen -tapaa.

"Rauhoitun itse ensin."

"Jos meinaan hermostua, otan aikalisän ja keskityn hengittämiseen."

Osa oli käyttänyt myös keinona tilan antamista lapselle: sitä, että lapsi jätettiin hetkeksi rauhoittumaan itsekseen. Tässä kuitenkin korostettiin lapsen yksilöllisyyttä. Toinen kaipaa syliä, toinen omaa tilaa.

Rauhoittumiseen liittyi myös pysähtyminen tilanteessa ja lapsen ymmärtäminen sekä hänen asemaansa asettuminen. Ymmärtämällä aikuinen pysähtyi tilanteessa myös tiedostamaan, että lapsen kiukuttelulla voi olla jokin muu syy.

"Joskus ehtii ajattelemaan ennen räjähdystä ja muistaa miten pieni toinen vielä on."

Tärkeänä nähtiin myös kyky tiedostaa ja tunnistaa lapselle haastavat tilanteet ja ennakoida niitä.

"Ruokailu tilanne tai esim. nukkumaan meno koitettu tehdä ne samanlaisiksi arjen asioiksi. Mahdollisimman turvallisiksi. Kerron miksi tehdään näin ja mitä hyvää siitä seuraa jne."

"Ennakoin tilanteita. Esimerkiksi siirtymätilanteet, niiden riittävä ennakointi ja lapsien kehuminen pienistäkin onnistumisista."

Rajojen asettamisen ja kannustamisen kautta on onnistuttu välttämään kielteisiä kasvatuskeinoja. Rajojen asettamisessa tärkeänä nähtiin myös sääntöjen pitävyys, että lapsella on itse mahdollisuus ennakoida tilanteita. Kannustaminen oli lapsen kehumista ja kiittämistä.

"Rajojen asettamisessa, siirtymätilanteissa. Ennakoiminen ja toivotun käytöksen kehuminen vie pitkälle. Hyvän huomaaminen aina auttaa myös hankalissa tilanteissa."

"Kannustava puhe auttaa jollei kiukku ole yltynt liian suureksi."

Omien tunteiden ja toimintatapojen tiedostaminen ja kyky havainnoida niitä koettiin merkittävänä keinona. Omien tunteiden kohdalla tämä oli vaatinut usein tietoista pysähtymistä itse tilanteessa.

"Olen oppinut tunnistamaan omia tunteitani ja rajojani."

"Silloin, kun maltan pysähtyä ennen toimintaa kuuntelemaan omaa tunnetta. Sen jälkeen pystyn paremmin sanoittamaan myös lapsen tunnetta ja tilanne ei eskaloitu."

Omien totuttujen toimintatapojen muuttaminen nähtiin mahdollisena, mutta se oli vaatinut päättäväisyyttä, asian tiedostamista ja myös pois oppimista esimerkiksi opiskelun avulla. Tämän eteen oli tehty myös paljon töitä.

"Olen halunnut tietoisesti toimia toisin, päivittäin kun omalla kohdallani on toimittu."

"Jatkuva opiskelu on ollut avain oman käytöksen muokkaamiseen, siten etten ole toiminut samoin kuin vanhempani."

"Useissa arjen tilanteissa turvaudun kannustaviin ja myönteisiin keinoihin. Olen joutunut opettelemaan niitä tietoisesti ja harjoittelu jatkuu edelleen."

Riittävä lepo ja omasta jaksamisesta huolehtiminen nähtiin erittäin tärkeänä. Kun on itse hyvinvoiva ja jaksava, koettiin maltin olevan parempi. Omia voimavaroja voi vahvistaa pitämällä huolta itsestään, harrastamalla ja tapaamalla ystäviä.

"On helpompaa olla hyvä vanhempi, kun oma mieli on hyvä."

"Kun olen itse levännyt ja oma mieli on rauhallinen, kannustava kasvatustulee kuin luonnostaan. Kun olen uupunut ja stressiä on paljon, tunteiden hallinta on vaikeaa ja kielteiset keinot pääsevät valloilleen."

Kielteisiä kasvatustekijöitä oli korvattu positiivisella puhumisella lasten kanssa, lapsen arvostamisella, lapsen ymmärtävällä ja hyväksyvällä kohtaamisella ja hellyydellä, kuten sylin tarjoamisella. Sylissä pitämisen koettiin auttavan aikuista olemaan paremmin läsnä lapselle. Puhuminen liittyi myös siihen, että sanoitettiin ääneen lapsen omia tunteita.

"...sitten istun toisen viereen, otan syliin ja keskustellaan."

"Lähes päivittäin tulee tilanteita missä lapsi on eri mieltä ja kiukustuu. Halittelu, tunteiden sanoittaminen sekä tekemisen perustelu yleensä toimii hyvin."

"Jos lapsi raivoaa, menen lattiatasolle polvilleen ja tarjoan mahdollisuutta tulla syliin. Yritän sanoittaa mahdollisimman paljon ja yrittää kuvitella, mitä lapsi ajattelee ja miten hän kokee asiat."

Lisäksi keinoina mainittiin lapsen huomion suuntaaminen muualle ja huumorin käyttö.

"Uhmaikäisen huomion suuntaaminen muualle. Kieltämisen sijaan ohjannut lapsen sallittuihin tekemisiin."

"Käytän usein huumoria laukaisemaan tilanteita."

Monessa vastauksessa tuli esille, että keskustelemalla asioiden läpikäyminen ja perusteleminen helpottuvat lapsen kasvaessa. Haastavia tilanteita koettiin enemmän pikkulapsivaiheessa. Kyselyssä tuli myös esille, että toisen aikuisen tuki auttaa jakamaan kasvatusvastuuta. Puolison lisäksi ystävien, joilla on omia lapsia, tuki nähtiin tärkeänä.

"Aina helpotti, kun toinen aikuinen otti ohjat siinä kohdassa, kun oma hermostuminen oli lähteä lapsesta."

"Kun mieheni on mukana tilanteessa, on helpompaa jaksaa. Ystäväperheen kanssa yhdessä ollessa on helppo välttää kielteisiä kasvatukseen keinoja."

Monet vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että jos kielteisiä kasvatukseen keinoja oli käytetty, käytiin tilanne läpi lapsen kanssa ja vanhempi pyysi omaa käytöstään anteeksi. Lapselle tulee myös antaa mahdollisuus kertoa, miltä tilanne oli hänestä tuntunut.

Osa kertoi saaneensa apua ammattilaiselta työstääkseen omia kokemuksiaan tai esimerkiksi perheneuvolassa löytääkseen kannustavampia kasvatukseen keinoja. Myötätunto itseään kohtaan nähtiin tärkeänä. Kun on ymmärrystä ja empatiaa itseensä, kasvaa ymmärrys ja empatia toisiin.

"Hyvä kasvattaa hyvää."

Myönteistä on myös se, että melko suuri osa kurituskokemuksia omaavista vastaajista on pystynyt katkaisemaan ketjun. Omista kokemuksistaan huolimatta 45 prosenttia ei ollut käyttänyt kielteisiä kasvatukseen keinoja. Näiden korvaamisessa kannustavalla kasvatuksella oli tärkeintä vastaajien mielestä oma rauhallisuus, ymmärrys lasta kohtaan ja tilanteiden ennakointi. Lisäksi tärkeänä koettiin omien tunteiden ja toimintatapojen tunnistaminen, omasta hyvinvoinnista huolehtiminen, positiivisen puheen ja hellyyden lisääminen, toisen aikuisen tuen saaminen ja myötätunto itseään kohtaan. Kyselyn vastausten perusteella luotiin huoneen- taulu vinkeistä, jotka vahvistavat kannustavien kasvatukseen keinojen käyttämistä.

1. Oma rauhallisuus → Hengähdä hetki, ota tilaa ja rauhoitu.
2. Ymmärrys → Pysähdy ja mieti, mistä on kyse.
3. Ennakointi → Huolehdi arjen rutiineista ja tee säännöistä ennakoitavia.
4. Omien tunteiden ja toimintatapojen tunnistaminen → Päätä toimia toisin, pysähdy hetkeksi havainnoimaan itseä ja opi lisää uusia keinoja.
5. Oma hyvinvointi → Pidä huolta omasta jaksamisestasi.
6. Puhe ja hellyys → Pidä sylissä, sanoita tunteita ääneen.
7. Toisen aikuisen tuki → Jaa kasvatustuuta ja hae muita sosiaalisia kontakteja.
8. Myötätunto itseä kohtaan → Anna ja pyydä anteeksi.

Kuva 5. Vastaajien vinkkejä millä tavalla kielteisiä kasvatustapoja voi korvata kannustavalla kasvatuksella.
(Kuva: Martin Dimitrov)

4.

Tietoa ja tukea tarvitaan
kasvatustilanteisiin

Kaikista kyselyyn vastanneista vanhemmista 60 prosenttia toivoi saavansa nykyistä enemmän apua, tietoa ja tukea kasvatustilanteisiin. Eniten toivottiin matalan kynnyksen palvelua, josta voisi saada apua omaan vanhemmuuteen ja parisuhteeseen sekä yhteisöllisyyttä esimerkiksi verkon välityksellä chat-palveluna, puhelinpalveluna tai koulutuspalveluna.

"Helposti tavoitettavia, esim neuvontapuhelin, missä voi keskustella kasvatustilanteista."

"Yksinhuoltajana olen usein useissa tilanteissa vuosien varrella toivonut, että olisi joku tukihenkilö jolle voisi soittaa."

Toiseksi eniten vastaajat kaipasivat ohjeistusta, tiedotusta ja koulutusta lasten uhmaan liittyvissä asioissa, kuten rajojen asettamiseen, siirtymätilanteisiin ja lapsen aggressiivisuuteen.

"Tällä hetkellä ajankohtaista on rajat ja taaperon vahva oma tahto. Tietoa ehkä olisi kiva saada taaperon mielenmaisemasta ja haastavien tilanteiden läpikäymisestä."

Lisäksi jonkin verran toivottiin kotipalveluita, jotka toisivat helpotusta oman ajan vähyyteen, kotitöihin, väsymykseen ja vanhemmuuden jakamiseen jonkun kanssa, jos perheen omat verkostot ovat vähäiset tai puuttuvat jopa kokonaan.

"Konkreettista lastenhoitoapua. Kun ei ole ollenkaan omaa aikaa, pinna palaa herkemmin. Varsinkin kun oma aika on nipistetty aina omista yöunista."

Näiden lisäksi tukea ja palveluita toivottiin murrosikään, niin murrosikäisen vanhemmille kuin nuorille itselleenkin. Neuvolalla nähtiin olevan suuri vastuu ja parantamisen paikka tiedottamisen ja entistä aktiivisemmän roolin ottamisessa pienlapsivaiheen tukemisessa. Lapsen tunnetaitoihin ja mielen-terveyden edistämisen taitoihin toivottiin lisää tietokasvatusta, erityisesti lapsen yksinäisyyteen, ikävaiheiden muutoksiin ja esimerkiksi kuolemasta puhumiseen lapsentasaosaisesti.

Osa vanhemmista toivoi pääsevänsä matalalla kynnyksellä ja maksuttomasti terapiapalveluiden piiriin, keskustelemaan omasta vanhemmuudesta, omien traumaattisten lapsuusmuistojen käsittelyyn sekä esimerkiksi itsemurha-ajattusten purkamiseen. Terapiassa käyneet olivat kokeneet sen hyväksi tueksi.

"Itsellä on onneksi ollut terapia apuna. Olen sen ansiosta aivan älyttömän parempi äiti! Omien mörköjen käsittely on aivan välttämätöntä vanhemmuudessa. Ja onneksi on ollut kaverit! Nettiterapiaa jos pääsisi vaikka neuvolapsykologin kanssa puhumaan?"

Varhaiskasvatukselle ja peruskoululle toivottiin enemmän vastuuta tiedotuksessa ja positiivisen kasvatuksen edistämisessä ja käyttämisessä. Niiltä toivottiin myös nykyistä enemmän yhteydenpitoa perheeseen ja lapsen kodin suuntaan.

"Myös päiväkodin henkilökunnan tulisi käyttää näitä myönteisiä kasvatukseenkeinoja! Tässä on myös paljon parannettavaa, siis siinä mitä päiväkodeissa todella tapahtuu kiireen ja väsymyksen vuoksi."

Sosiaalisen median ja ruutuajan käytölle tai rajojen asettamisen tueksi toivottiin myös tietoa ja konkreettisia ohjeita. Vastaajista kaksi kertoi omasta väkivaltaisesta käytöksestään lasta kohtaan, josta ei uskalla puhua viranomaisille ja hakea apua, koska vanhemmat pelkäävät lastensuojelullisia toimenpiteitä.

Kyselyssä tuli esille, että valtaosa vastaajista toivoi saavansa nykyistä enemmän tietoa ja tukea kasvatustehtäväänsä. Vastauksissa korostui, että tuki olisi helposti saatavilla sitä tarvittaessa osana olemassa olevia palveluja tai esimerkiksi verkon välityksellä toimivilla chat-palveluilla. Kannustavan kasvatuksen vahvistamisessa neuvola, varhaiskasvatus ja koulu ovat merkittävässä rooleissa. Myös tieto lapsen kehitysvaiheista, vanhemmuudesta ja kasvatustavoista olisi tärkeää saada kaikkien vanhempien saataville kattavasti ja esimerkiksi digitaalisia kanavia hyödyntäen, jolloin tieto olisi löydettävissä silloin kun sitä itse kokee tarvitsevänsä.

5.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Muutos väkivallattomaan kasvatukseen on hidasta. Kyselyyn vastanneista jopa 83 prosentilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia omasta lapsuudestaan. Kielteisiä kasvatuskokemuksia kokeneista yli puolet oli kokenut tukistamista (jopa 74 %) ja luunappia. Yli kolmasosalla oli kokemuksia vähättelystä, huomiotta jättämisestä, piiskaamisesta, kovakouraisesta kiinni tarttumisesta tai retuuttamisesta ja pelottelusta. Lapsuudessa koettu väkivalta koettiin ahdistavana, pelottavana ja traumaattisena. Sen ajateltiin olevan väärin ja siitä ei seurannut mitään hyvää. Moni koki näillä olevan merkitystä heidän kasvuunsa, kehitykseensä, tunne-elämäänsä ja itsetuntoonsa.

Asenne ei ole sama kuin teot. Kyselyyn vastanneista vanhemmista yksikään ei ilmaissut hyväksyvänsä väkivaltaa kasvatuksessa. Kuitenkin lähes puolet kertoi käyttäneensä ainakin joskus kielteisiä kasvatuskeinoja. Yli 40 prosenttia oli tarttunut kiinni kovakouraisesti tai jättänyt lapsen huomiotta. Joka kolmas kertoi huutaneensa, syyllistäneensä tai uhkailleen. Myös tukistamista oli käyttänyt yli 20 prosenttia vastanneista.

Omilla kielteisillä kasvatuskokemuksilla näyttää olevan selkeä yhteys siihen, miten itse käytti kielteisiä kasvatuskeinoja. Heistä, joilla ei ollut kielteisiä kasvatuskokemuksia, 27 prosenttia oli käyttänyt itse kielteisiä kasvatuskeinoja. Kun taas heistä, joilla oli kielteisiä kasvatuskokemuksia, yli puolet (55 %) oli käyttänyt itse kielteisiä kasvatuskeinoja. Tämä tulos vahvistaa aiemman selvityksen tulosta, että kuritusväkivalta muodostaa helposti ylisukupolvisen ketjun 11. Omien väkivaltakokemusten vaikutus kasvatustapoihin olisikin tärkeää tunnistaa palvelujärjestelmässä. Esimerkiksi neuvola olisi hyvä paikka levittää tietoa kannustavan kasvatuksen merkityksestä.

Positiivista on, että kannustavan kasvatuksen keinot olivat hyvin laajasti käytössä vastaajilla. Eniten oli käytetty hellää kosketusta (kuten sylissä tai lähellä pitämistä ja silittelyä), kiittämistä ja kannustavaa puhetta sekä palautetta. Lisäksi keinoina olivat vahvuuksien tukeminen, tunteiden tunnistaminen, sanoittaminen ja hyväksyntä. Tärkeinä koettiin myös neuvottelu ja perusteleminen, johdonmukaiset ja selkeät rajat sekä myönteinen suhtautuminen lapseen. Kannustavia kasvatuskeinoja käytettiin paljon. Kysymyksiin vastaaminen on saattanut herättää ajatuksia ja pohdintaa siitä, millainen kasvattaja itse on tai miten voisi muokata omia kasvatustapojaan. Siltä osin kysely on ollut varmasti onnistunut. Vastaajista suurin osa oli kokenut, että myönteisten kasvatuskeinojen käytöllä oli positiivinen vaikutus lapseen tai niiden käyttö oli muuttanut lapsen käytöstä positiivisemmaksi.

Myönteistä on myös se, että melko suuri osa vastaajista on pystynyt katkaisemaan kielteisten kasvatuskeinojen ketjun. Niistä, joilla oli omassa lapsuudessaan kielteisiä kasvatuskokemuksia, 45 prosenttia ei ollut käyttänyt niitä itse. Näiden korvaamisessa kannustavalla kasvatuksella oli tärkeintä vastaajien mielestä oma rauhallisuus, ymmärrys lasta kohtaan ja tilanteiden ennakointi. Lisäksi tärkeänä koettiin omien tunteiden ja toimintatapojen tunnistaminen, omasta hyvinvoinnista huolehtiminen, positiivisen puheen ja hellyyden lisääminen, toisen aikuisen tuen saaminen ja myötätunto itseään kohtaan.

11 Vrt. mm. Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatuserätykset ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017. Sethi ym. 2013. European report on preventing child maltreatment, WHO Europe report.

Kaikista kyselyyn vastanneista jopa 60 prosenttia toivoi saavansa nykyistä enemmän apua, tietoa ja tukea kasvatustilanteisiin. Eniten toivottiin matalan kynnyksen vanhemmuuden palvelua, josta vanhemmat voisivat saada apua omaan vanhemmuuteen, parisuhteeseensa, yhteisöllisyyttä esimerkiksi verkoston välityksellä chat -palveluna, puhelinpalveluina tai koulutuspalveluina. Lisäksi kaivattiin ohjeistusta, tietotusta ja koulutusta lasten uhmaan liittyvissä asioissa, kuten rajojen asettamiseen, siirtymätilanteisiin ja lapsen aggressiivisuuteen. Tuen saamisella ja lapsia kohtaan käytetyllä väkivallalla on todettu olevan vahva yhteys.¹² Tässä on yhteiskunnalla siis vielä työsarkaa, ennen kuin pystymme tarjoamaan kaikille perheille matalan kynnyksen tukea sellaisessa muodossa, jossa se parhaiten kunkin perheen tarpeisiin vastaa.

Kasvattajien väkivaltaisuudesta ja kielteisistä kasvatuskeinoista tulisi puhua enemmän julkisesti, päiväkodissa, neuvolassa, terveydenhuollossa sekä sosiaalialalla. Tällä tavalla voitaisiin päästä yhteyteen niiden kasvattajien kanssa, jolla on haasteita lasten kasvattamisessa, ja tukea heitä. Kieltäminen, puhumattomuus ja syyttely eivät poista sitä tosiasiaa, että lasten kasvatusta tuottaa aina haasteita.

Tämän kyselyn vastaukset luovat toiveikkautta siihen, että asioiden tiedostamisella sekä oikeanlaisella tuella pystytään katkaisemaan ylisukupolvinen kielteisten kasvatuskeinojen kierre. Kiitämme kaikkia kyselyyn vastanneita. On hienoa saada tämän raportin muodossa jakaa näkemyksiänne kannustavan kasvatuksen voimasta ja sen mahdollisuuksista. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Kannustava kasvatusta on avaintekijä tämän toteutumisessa!

12 Ks. Peltonen, Kirsi & Ellonen, Noora & Pösö, Tarja & Lucas, Steven (2014) Mothers' self-reported violence toward their children: A multifaceted risk analysis. *Child Abuse & Neglect* Vol. 38, Issue 12, 1923–1933

6.

Lähteet & liitteet

LÄHTEET

Hyvärinen, Sauli. 2017.

Piiskasta Jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatustasanteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017.

Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017.

Keisala, Satu. (toim.) 2016.

Väkivalta ja laiminlyönti kasvatuksessa – Tunnista, puutu & auta. Ensi- ja turvakotien liitto.

MLL. Väkivalta perheessä.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/>

viitattu 18.4.2019.

Peltonen, Kirsi & Ellonen, Noora & Pösö, Tarja & Lucas, Steven. 2014.

Mothers' self-reported violence toward their children: A multifaceted risk analysis.

Child Abuse & Neglect Vol. 38, Issue 12, 1923–1933

Sethi, Dinesh & Bellis, Mark & Hughes, Karen & Gilbert, Ruth & Mitis, Francesco & Galea,

Gauden. 2013. European report on preventing child maltreatment, WHO Europe report.

LIITE

Hyvä Kasvaa -kannustavan kasvatuksen kysely

1. Sukupuoli?
2. Kuinka monta lasta sinulla on?
3. Minulla on enemmän kuin viisi lasta?
4. Omat kasvatuskokemuksesi?
5. Millaisia kuritusväkivallan/kielteisten kasvatustapojen kokemuksia sinulla on lapsuudestasi?
6. Miltä tämä tuntui sinusta lapsena?
7. Omien lasten kasvatustapa?
8. Millaisia kielteisiä kasvatustapoja olet käyttänyt?
9. Millaisissa tilanteissa sinun on vaikeaa käyttää kannustavia kasvatustapoja?
10. Millaisia kannustavia kasvatustapoja olet löytänyt?
11. Millaisessa tilanteessa ja millaisin keinoin olet onnistunut välttämään kielteisten kasvatustapojen käytön ja korvaamaan ne kannustavalla kasvatuksella?
12. Oletko havainnut muutoksia myönteisten kasvatustapojen seurauksena?
13. Millaisiin kasvatustilanteisiin toivoisit saavasi nykyistä enemmän apua, tietoa ja tukea?
Millaista tukea toivoisit saavasi?

